

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Vojtěcha Šimíčka a soudců Ludvíka Davida a Jiřího Zemánka (soudce zpravodaj) o ústavní stížnosti stěžovatele **Z. S.**, zastoupeného JUDr. Michalem Račokem, advokátem, se sídlem Štěpánská 49/633, Praha 1, proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 11 Tdo 1640/2014-70 ze dne 20. května 2015, rozsudku Vrchního soudu v Olomouci č. j. 4 To 14/2014-2625 ze dne 12. srpna 2014 a rozsudku Krajského soudu v Brně č. j. 40 T 13/2012-2441 ze dne 14. října 2013, za účasti **Nejvyššího soudu, Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně** jako účastníků řízení a Nejvyššího státního zastupitelství a Vrchního státního zastupitelství v Olomouci jako vedlejších účastníků řízení, *takto*:

Ústavní stížnost se zamítá.

Odůvodnění:

I.

1. Ústavní stížností doručenou Ústavnímu soudu dne 7. srpna 2015 se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Nejvyššího soudu, případně i jemu předcházejících rozsudků Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně. Tvrdí, že vydáním usnesení Nejvyššího soudu (i rozsudků Vrchního soudu v Olomouci a Krajského soudu v Brně) byla porušena jeho ústavní práva, a to právo na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), a právo na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“).

2. Z obsahu spisu Krajského soudu v Brně sp. zn. 40 T 13/2012 se podává, že napadeným rozsudkem Krajského soudu v Brně byl stěžovatel uznán vinným zločinem podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. zák.“), za který byl odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání sedmi let, pro jehož výkon byl zařazen do věznice s ostrahou. Dále byl podle § 67 odst. 1 tr. zák. za použití § 68 odst. 1, odst. 2 tr. zák. odsouzen k peněžitému trestu ve výměře 1 000 000 Kč (500 denních sazeb po 2 000 Kč) a pro případ jeho nevykonání ve stanovené lhůtě mu byl uložen náhradní trest odnětí svobody ve výměře

jednoho roku. Podle § 73 odst. 1 tr. zák. mu byl dále uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce ve statutárních orgánech obchodních společností a družstev, ve výkonu prokury a v zákazu samotné podnikatelské činnosti s předmětem činnosti nákup a prodej zboží za účelem jeho dalšího prodeje a zprostředkovatelská činnost v trvání deseti let. Dále bylo rozhodnuto o náhradě škody.

3. O odvolání stěžovatele rozhodl Vrchní soud v Olomouci dalším napadeným rozsudkem, jímž podle § 258 odst. 1 písm. f), odst. 2 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „tr. ř.“), rozsudek soudu prvního stupně zrušil ve výroku o náhradě škody, o níž nově rozhodl, jinak zůstal tento rozsudek nezměněn.

4. Proti rozsudku odvolacího soudu podal stěžovatel dovolání s odkazem na ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. s tím, že ve věci rozhodl soud, který nebyl náležitě obsazen, a § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. s tím, že nebyl proveden navrhovaný důkaz, a že mezi skutkovými zjištěními je extrémní nesoulad a jedná se o typický soukromoprávní spor.

5. Napadeným usnesením Nejvyššího soudu bylo dovolání stěžovatele podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítnuto jako zjevně neopodstatněné. K dovolací námitce dle ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř. Nejvyšší soud uvedl, že lze dát stěžovateli za pravdu, že rozvrh práce Krajského soudu v Brně pro rok 2012 nesplňoval požadavky § 42 odst. 1 písm. a) zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), ani nároky vyplývající z čl. 38 odst. 1 Listiny a na něj navazující judikatury Ústavního soudu, neboť jím nebyl stanoven způsob, jak mají být přísedící zařazeni do jednotlivých senátů v konkrétních věcech, takže nelze hovořit o „určité míře flexibility“, ale o absenci předem daných transparentních pravidel. Na druhou stranu však nelze usuzovat, že ustanovení konkrétních dvou přísedících projednávajících trestní věc stěžovatele bylo aktem libovůle, pro což stěžovatel neuvádí ani žádnou argumentaci, neboť se lze domnívat, že krajský soud měl v dané době vnitřní systém přidělování přísedících, podle kterého byli konkrétní přísedící určeni. Nejvyšší soud proto uvedenou vadu považoval za formální, která neměla prokazatelné materiální důsledky zakládající důvodné pochybnosti o spravedlivém posouzení věci. Nejvyšší soud se zabýval i námitkami stěžovatele ve věci samé, ty však neshledal opodstatněnými.

II.

6. Stěžovatel v ústavní stížnosti poukazuje na obsah svého dovolání, v němž především namítal, že v trestním řízení vedeném u Krajského soudu v Brně bylo porušeno jeho právo na zákonného soudce, neboť věc rozhodoval senát složený z předsedkyně senátu JUDr. Jaroslavy Bartošové a dvou přísedících, PhDr. Soni Haluzové a Mgr. Otty Císaře, aniž by rozvrh práce stanovil jakákoliv pravidla, z nichž by bylo možné v den nápadu této věci Krajskému soudu v Brně (26. listopadu 2012)

dovodit, že členy tohoto trestního senátu se mají stát právě tito přisedící a nikoliv přisedící jiní působící na tomto soudě. Rozvrh práce platný ke dni 26. 11. 2012 dle stěžovatele nespĺňoval zákonný požadavek uvedený v § 42 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích, neboť v kolonce „přisedící“ je pouze odkazováno na seznam přisedících Krajského soudu v Brně, který je sestaven jako jmenný seznam, avšak není z něj patrné, v jakých soudních odděleních konkrétní přisedící působí, když je pouze rozlišeno, u které pobočky. Není v něm ani na jiném místě uvedeno žádné pravidlo, z něhož by bylo zřejmé, proč právě přisedící č. 16 (Mgr. Otto Císař) a přisedící č. 33 (PhDr. Soňa Haluzová) z celkového počtu všech 169 přisedících působili v senátu, který rozhodoval jeho trestní věc na prvním stupni. Rozvrh práce tedy umožňoval, aby každý ze 169 přisedících působících u Krajského soudu v Brně byl ad hoc přidělen do senátu projednávajícího v prvním stupni konkrétní trestní věc napadlou tomuto soudu. Tato variabilita v možnosti přidělovat přisedící do jednotlivých senátů rozhodujících v prvním stupni trestní věci, a to navíc v rámci různých soudních oddělení Krajského soudu v Brně, je dle stěžovatele ve zjevném rozporu s § 42 odst. 1 písm. a) zákona o soudech a soudcích, který stanoví, že konkrétní přisedící může působit pouze v jednom soudním oddělení příslušného soudu. Nelze ani zjistit, kým a na základě jakých kritérií bylo takto rozhodnuto. Proto stěžovatel usuzuje, že v jeho trestní věci rozhodoval v prvním stupni senát sestavený, pokud jde o přisedící, ad hoc pouze pro tuto konkrétní věc, v důsledku čehož byl odňat svému zákonnému soudci.

7. Stěžovatel dále uvádí, že v souvislosti se zjišťováním postupu Krajského soudu v Brně při obsazování trestního senátu přisedícími také zjistil, že podle rozvrhu práce neměla být jeho trestní věc vůbec přidělena do soudního oddělení 40 T. Poukazuje na stranu 9, písm. A příslušného rozvrhu práce, kde jsou určena pravidla, podle kterých má být trestní nápad soudu rozdělen mezi jednotlivá soudní oddělení dle specializace, přičemž má za to, že jeho věc neměla být přidělena do soudního oddělení 40 T ani podle tzv. rotačního způsobu ani s přihlédnutím k uvedené specializaci. Vychází z informací, které lze získat na webové stránce www.justice.cz, infosoud. Upozorňuje však na to, že rozvrh práce na rok 2012 neodpovídá obecně z hlediska terminologického systematické rozdělení trestných činů jak v současně platném trestním zákoníku, tak i v dřívějším zákoně. Oblast finanční a hospodářské kriminality totiž ani jeden z uvedených kodexů nezná. V doplnění podání ze dne 18. srpna 2015 stěžovatel uvádí, že přehlédl, že rozvrh práce na str. 11 a 12 v souvislosti se specializací soudních oddělení termín oblast finanční a hospodářské kriminality velmi přesně definuje, a z toho pak vyplývá, že do ní spadá i trestný čin, za nějž byl pravomocně odsouzen, avšak za předpokladu, že byl spáchán v rozvrhu práce stanoveným taxativním způsobem. V případě stěžovatele se však o takový případ nejedná, takže jeho věc neměla připadnout do žádného ze specializovaných soudních oddělení a zejména pak do soudního oddělení 40 T, které je specializováno na trestné činy obecně nebezpečné.

8. V doplnění ústavní stížnosti ze dne 13. ledna 2016 stěžovatel uvádí, že se z informace zastupujícího předsedy Krajského soudu v Brně dozvěděl, že vše podle rozvrhu práce zapisovala H. P., která je již v důchodu. Z této informace soudí, že o

přidělení trestní věci do senátu 40 T i o přidělení konkrétních přísedících rozhodla tato zaměstnankyně, což je v rozporu se sdělením, které bylo poskytnuto osobě odlišné od stěžovatele podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Z toho vyvozuje, že o přidělení přísedících do jednotlivých senátů rozhodovaly v roce 2012 dvě osoby – místopředseda soudu a bývalá zaměstnankyně H. P., a to bez jakýchkoliv pravidel. Domněnku Nejvyššího soudu o existenci vnitřního systému přidělování přísedících u Krajského soudu tím považuje za vyvrácenou. V závěru tohoto doplněného podání stěžovatel navrhuje odklad výkonu trestu, který mu byl uložen, a přednostní projednání ústavní stížnosti.

9. Stran věci samé stěžovatel namítá, že v řízení před soudy prvního a druhého stupně byla opomenuta celá řada důkazů, z nichž by mohly vyplynout pro stěžovatele příznivější skutkové závěry, především svědecký výslech Ing. M. N. Dle stěžovatele způsob, jakým se dovolací soud s neprovedenými důkazy vypořádal, protičečí samotné jeho judikatuře i judikatuře Ústavního soudu. Mezi skutkovými zjištěními soudů a jejich právními závěry je tak dle stěžovatele dán extrémní nesoulad.

III.

10. K ústavní stížnosti se vyjádřili účastníci řízení Nejvyšší soud, Vrchní soud v Olomouci a Krajský soud v Brně a vedlejší účastníci Nejvyšší státní zastupitelství a Vrchní státní zastupitelství v Olomouci.

11. Nejvyšší soud sdělil, že nevyužívá svého práva písemného vyjádření k ústavní stížnosti a jejím doplňkům.

12. Vrchní soud v Olomouci uvedl, že se nemůže blíže vyjádřit, neboť kmenový spis se nachází u Krajského soudu v Brně a zpracovatel napadeného rozhodnutí je v současné době přidělen u Mezinárodního soudního tribunálu v Kosovu. V bližším proto odkázal na důvody rozhodnutí.

13. Krajský soud v Brně ve svém vyjádření poukázal na to, že přísedící Mgr. Otto Císař a PhDr. Soňa Haluzová vykonávají svoji činnost u Krajského soudu v Brně více než 10 let a po celou dobu jsou zařazeni do senátu 40 T, což lze dohledat z předchozích meritorních rozhodnutí, která byla v rámci tohoto senátu vydána. Nadto se domnívá, že zákonné instituty „soudce“ a „přísedící“ nelze ztotožňovat a klást na ně stejné požadavky. Pozice obou subjektů jsou odlišné požadavky na kvalifikaci, způsob uvedení do funkce, délku funkčního období, kárnou odpovědnost i finanční odměnu. Soudci mají Ústavou přiznané postavení ústavního činitele, aniž by stejné postavení bylo přiznáváno přísedícím, byť mají v rámci trestního řízení stejné hlasovací právo. Ústavní princip vyplývající z čl. 38 odst. 1 Listiny, podle něhož nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, nelze vykládat tak, že by měl být aplikován i na přísedící. Ani meritum ústavní stížnosti nepovažuje krajský soud za důvodné, když o postupu

nalézacího soudu svědčí sám obsah trestního spisu. Vyhlášený rozsudek byl navíc přezkoumán Vrchním soudem v Olomouci a Nejvyšším soudem.

14. Nejvyšší státní zastupitelství odkázalo na své stanovisko k věci vyslovené v rámci vyjádření k dovolání stěžovatele.

15. Vrchní státní zastupitelství v Olomouci sdělilo, že nevyužívá svého práva k věci se vyjádřit.

16. Krajské státní zastupitelství v Olomouci se svého postavení vedlejšího účastníka výslovně vzdalo.

17. V replikách na podaná vyjádření ze dne 29. února 2016, ze dne 10. března 2016 a ze dne 24. března 2016 stěžovatel setrval na své argumentaci uplatněné v ústavní stížnosti. Uvedl, že není schopen přezkoumat pravdivost tvrzení Krajského soudu v Brně, že jmenovaní přísedící jsou po celou dobu výkonu své funkce zařazeni v senátu 40 T. Je mu však známo, že jiný stěžovatel v ústavní stížnosti vedené pod sp. zn. II. ÚS 73/16 zjistil, že v roce 2012 byla PhDr. Soňa Haluzová členem senátu v šesti trestních věcech, z nichž ve čtyřech po sobě tomuto senátu napadlých trestních věcech sp. zn. 40 T 11/2012, 40 T 12/2012, 40 T 13/2012 a 40 T 14/201. Mgr. Otto Císař byl pak v roce 2012 členem senátu 40 T ve třech trestních věcech. Členy tohoto senátu v roce 2012 bylo dalších dvanáct přísedících, z nichž jedenáct v jedné nebo dvou kauzách. Výjimkou je Petr Drdla, který byl jako přísedící členem tohoto senátu ve čtyřech věcech. Z uvedeného stěžovatel vyvozuje, že v jeho věci rozhodovali přísedící, kteří byli v roce 2012 členy senátu 40 T daleko nejčastěji, při přidělování přísedících do tohoto senátu nebyl uplatňován princip rovnoměrného přidělování, který stanovil rozvrh práce a nelze vyloučit, že se mezi nimi a předsedkyní senátu vytvořily osobní vazby umožňující predikovat jejich postoj při výkonu funkce přísedícího.

18. V podání ze dne 18. dubna 2016 stěžovatel navrhl k úvaze, zda by vzhledem k rozdílným vyjádřením různých činitelů Krajského soudu v Brně k jeho ústavní stížnosti a podáním nepřispělo k přezkoumání věci nařízení ústního jednání, když podle jeho názoru nemůže být jeho ústavní stížnost zjevně neopodstatněná. V tom případě by navrhl provést konkrétní důkazy. Rovněž se domnívá, že by jeho námitka o nesprávném zařazení věci do soudního oddělení 40 T neměla být posouzena jako pozdě vznesená.

19. Ústavní soud vyšel návrhu na veřejné projednání ústavní stížnosti za účelem objasnění sporného postupu Krajského soudu v Brně vstříc a ve věci nařídil ústní jednání. Z podnětu stěžovatele pak vyžádal rozvrhy práce Krajského soudu v Brně za roky 2012 a 2013, včetně jeho změn, doplňků a příloh, výpis z nápadu trestní agendy senátu 40 T Krajského soudu v Brně za roky 2012 a 2013, seznam přísedících, kteří působili u Krajského soudu v Brně v letech 2012 a 2013 a výkazy o přidělení přísedících do senátu 40 T Krajského soudu v Brně za roky 2012 a 2013.

20. Poté, co se zástupce stěžovatele seznámil s vyžádanými listinami i s obsahem spisového materiálu, když celkem v 5 případech využil možnosti nahlédnout do spisu Ústavního soudu, předložil dne 3. 7. 2016 listiny, z nichž se má podávat, že k porušování rozvrhu práce Krajského soudu v Brně při přidělování trestních věcí do jednotlivých senátů docházelo již v roce 2011, což mělo mít dopad i na přidělování věcí v roce 2012, a bylo v tom pokračováno po celý rok 2012. Učinil tak po zjištění, že Ústavní soud nevyžádal všechny jím navrhované důkazy (rozvrh práce Krajského soudu v Brně za rok 2011 a výpis z nápadu trestní agendy u tohoto soudu za období od 1. 11. 2011 do 31. 12. 2012).

IV.

21. Při ústním jednání konaném dne 13. 7. 2016 předseda senátu na úvod konstatoval, že důkazní návrhy vznesl pouze stěžovatel, přičemž byly vyžádány jen některé jím navrhované listiny (uvedené v předchozím odstavci), a vyhlásil usnesení, že další důkazy (rozvrhem práce na rok 2011, rejstříky a pomocnými evidenčními pomůckami podatelny a vyšší podatelny z roku 2012, seznamem přisedících trestního senátu z roku 2011, výslechem svědků Mgr. Císaře a PhDr. Soni Haluzové, kteří se jako přisedící podíleli na vydání napadeného rozhodnutí Krajského soudu v Brně) se provádět nebudou. V této souvislosti odůvodnil, že jednání bylo nařízeno ke konkrétní podané ústavní stížnosti v trestní věci stěžovatele a úkolem Ústavního soudu je zjistit, zda v tomto řízení byla či nebyla porušena stěžovatelova ústavní práva. Proto nebude přihlédnuto k těm důkazům, které se týkají úplně jiných časových období, neboť trestní stíhání stěžovatele bylo zahájeno dne 14. 3. 2012, obžaloba byla podána dne 26. 11. 2012 a jmenovaní přisedící byli povoláni až dne 20. 3. 2013. Ani navrhovaný výslech Mgr. Císaře a PhDr. Soni Haluzové nemá žádný význam a relevanci, neboť nebyla učiněna spornou otázka, zda se tito dva přisedící spolupodíleli po celou dobu na rozhodování kauzy stěžovatele a ze spisu je zcela zjevné, že se tohoto rozhodování oba účastnili.

22. Soudce zpravodaj poté na pokyn předsedy senátu přednesl obsah návrhu na zahájení řízení, výsledky dosavadního řízení před Ústavním soudem a základní skutečnosti plynoucí ze spisového materiálu.

23. Zástupce stěžovatele ve svém přednesu odkázal na obsah ústavní stížnosti a jejích doplňků. Nad jejich rámeč poukázal na náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2769/15 ze dne 15. 6. 2016, a to na jeho závěr, že při přidělování soudní agendy musí být splněny dvě zásadní podmínky – pravidla přidělování soudní agendy musí být stanovena přímo v rozvrhu práce a tato pravidla musí být transparentní, obecná a musí obsahovat záruky proti případnému zneužití. Uvedl, že otázku, do jaké míry se uvedené principy aplikují při určování přisedících, řešil Ústavní soud v rozmezí 4 let protichůdně, což je pro právní praxi matoucí. Poukázal přitom na dva právní názory vyslovené v usnesení sp. zn. I. ÚS 2337/14 a sp. zn. II. ÚS 3213/10. Dle jeho názoru

jednoznačné zásady v tomto směru stanovil nálezn sp. zn. II. ÚS3213/10, byť si je vědom toho, že skutkově není tato věc totožná s projednávanou kauzou. K prokázání netransparentního postupu soudu pak předložil složku listin, která by měla obsahovat další důkazy, prokazující, že pořadí přidělování trestních věcí do jednotlivých senátů bylo narušeno již v roce 2011, přípisy Krajského soudu v Brně ze dne 11. 7. 2016 zn. 888/2016, odpověď Krajského soudu v Brně ze dne 16. 6. 2016 zn. Si 772/2016, stejnopis notářského zápisu, který osvědčuje, že rozvrh práce účinný ke dni 1. 1. 2012 byl vytvořen dne 24. 6. 2016. Na závěr zástupce stěžovatele setrval na názoru, že řízení před soudem prvního stupně, v němž bylo rozhodnuto o vině a trestu stěžovatele, proběhlo před nezákonným soudcem. Dle něj bylo předloženými důkazy prokázáno, že trestní věc stěžovatele neměla být přidělena do soudního oddělení 40 T, a že přísedící, kteří byli členy tohoto senátu, byli vybráni způsobem, který nebyl popsán v rozvrhu práce. Rozhodnutí o přidělení přísedících tak bylo kabinetní a nepřezkoumatelné. Zdůraznil, že tento případ má daleko širší význam, než pokud jde o osobu stěžovatele, neboť je důležitý z hlediska důvěryhodnosti soudnictví jako celku. Dle jeho přesvědčení Krajský soud v Brně nevysvětlil, kdo rozhodl o přísedících do soudního senátu v trestní věci stěžovatele, když kritéria, která zde zazněla, byla již některými nálezy Ústavního soudu odmítnuta. Mluví se o jakémisi vnitřním seznamu 15 přísedících z uveřejněného seznamu obsahujícího 163 přísedících, o čemž se stěžovatel nemohl dozvědět.

24. Předsedkyně senátu, JUDr. Jaroslava Bartošová, jednající za Krajský soud v Brně, především odkázala na písemné vyjádření k ústavní stížnosti. Dále upozornila na formulář kancelářského řádu, do něhož každý předseda senátu zapisuje seznam přísedících, s nimiž pracuje. Sama tak činí na začátku každého kalendářního roku, přičemž dbá na to, aby přísedící, které má k dispozici, byli rovnoměrně vytíženi tak, aby nezasedali více než 20 dní v roce. Má okolo 15 přísedících, které řídí jako tým. Seznam přísedících jí byl přidělen po převzetí senátu 40 T, v podstatě jej zdědila po svém předchůdci, seznam se pak průběžně doplňoval s ohledem na délku volebního období přísedících i jejich předčasný odchod např. z pracovních či zdravotních důvodů. Obdobně postupují všichni předsedové senátu. Dále uvedla, že v kauze stěžovatele přizvala Mgr. Ottu Císaře a PhDr. Soňu Haluzovou, kteří figurují jako první a třetí v seznamu jejích přísedících, přičemž vysvětlila, že přestože ani instrukce Ministerstva spravedlnosti neukládá, aby přísedící byli povoláváni podle rotačního principu, když se bere ohled na jejich pracovní, zdravotní nebo jinou situaci (přísedící bývají přizváni k trestnímu řízení, které si například vyžádá 2 – 3 jednací dny, někteří ale také třeba na 30 dnů, v tom případě je už nevolá k jiným věcem), obvykle postupuje podle seznamu, ne však striktně, protože je třeba respektovat pracovní povinnosti přísedících, neboť ne všichni jsou penzisté. Přísedící zpravidla obesílá písemně. Protokolující úřednice jim pošle informativní dopis a zjistí, zda se budou moci v daném termínu dostavit, pokud souhlasí a jsou na řadě, pošle jim písemné předvolání. O tom většinou učiní buď ona, nebo protokolující úřednice neformální poznámku ve svých výkazech, které slouží jako pracovní evidenční pomůcka a nejsou archivovány. Seznam, který byl předložen Ústavnímu soudu, byl protokolující úřednicí vytvořen dodatečně na základě rekonstrukce všech řízení proběhlých za uvedené časové období. Takový postup není

dle jejího názoru projevem libovůle. Stran přidělování trestních kauz do konkrétního senátu reagovala především na dotazy zástupce stěžovatele, přičemž zejména upozornila na to, že o tom sama nerozhoduje, a poukázala na rozvrh práce, kde je uvedena problematika dostatečně upravena, když se zohledňují věci vazební a nevazební, objem spisu, specializace a další okolnosti. Závěrem připustila, že k formálnímu pochybení v příslušném rozvrhu práce stran přísedících sice došlo, ale faktický stav při obsazování přísedících do jednotlivých senátů „byl jiný“, a to v tom smyslu, že pracovala se stálými přísedícími dle seznamu, který zdělila po svém předchůdci, a tyto přísedící přidělovala ke konkrétním kauzám pokud možno rovnoměrně.

V.

25. Ústavní soud se nejprve zabýval splněním podmínek řízení a v tomto směru konstatuje, že ústavní stížnost byla podána včas, stěžovatel je zastoupen advokátem a z hlediska napadených rozhodnutí je ústavní stížnost přípustná. Některými námitkami se však Ústavní soud v tomto řízení zabývat nemohl.

26. Pokud totiž stěžovatel tvrdí, že v souvislosti se zjišťováním postupu Krajského soudu v Brně při obsazování trestního senátu přísedícími zjistil, že podle rozvrhu práce neměla být jeho trestní věc přidělena do soudního oddělení 40 T, touto námitkou se Ústavní soud nezabýval, neboť ani Nejvyšší soud nedostal příležitost, aby ji řešil. Stěžovatel ji totiž v dovolacím řízení (ani v řízení před soudy prvního a druhého stupně) neuplatnil, byť tak nepochybně mohl učinit již v řízení před nalézacím soudem. Tzv. „nova“, jež mohla být tvrzena v předchozím řízení, totiž nemohou být vznášena až v řízení před Ústavním soudem (nova ex post), [k tomu viz např. nálezy sp. zn. III. ÚS 359/96 ze dne 10. 7. 1997 (N 95/8 SbNU 367), usnesení sp. zn. III. ÚS 496/13 ze dne 18. 6. 2013], a není proto možné se jimi meritorně zabývat. Z uvedeného důvodu Ústavní soud ani neprováděl stěžovatelem navržené důkazy, jimiž se snažil prokázat důvodnost této své námitky. Pokud zástupce stěžovatele u jednání poté, co mu byla položena otázka, proč námitku o nesprávném zařazení věci do trestního senátu 40 T neuplatnil již v řízení před obecnými soudy, poukázal toliko na nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 252/04 ze dne 25. 1. 2015, uvedený nálezy či jeho závěry nemá s projednávanou kauzou žádnou souvislost a k námitkám, jež mohly být, ale nebyly uplatněny v soudním řízení, se vůbec nevyjadřuje.

27. Naopak stížnostní námitkou, která se týká protiústavního obsazování rozhodujícího senátu přísedícími, se Ústavní soud zabýval, neboť ji stěžovatel v řízení před Nejvyšším soudem uplatnil. Ostatně, podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) trestního řádu představuje tvrzené rozhodování nepřislušným anebo náležitě neobsazeným soudem jeden ze zákonem předvídaných dovolacích důvodů, takže ještě předtím, než bude námitka tohoto druhu uplatněna v ústavní stížnosti, musí být bezpodmínečně obsažena i v dovolání.

28. Logika řízení o ústavní stížnosti je totiž založena na tom, že na jejím základě jsou přezkoumávána rozhodnutí (resp. tzv. jiné zásahy) orgánů veřejné moci, tedy zejména obecných soudů. Ústavní soud, který není součástí soustavy obecných soudů, nemá za úkol nahrazovat roli odvolacího (resp. dovolacího) soudu, nýbrž „pouze“ chrání ústavně zaručená základní práva stěžovatele. Tento úkol však nenáleží výlučně Ústavnímu soudu, nýbrž jedná se současně o povinnost celé soudní moci (čl. 4 Ústavy). To konkrétně znamená, že z principu subsidiarity řízení o ústavní stížnosti rovněž plyne, že stěžovatel musí uplatnit veškerou argumentaci, kterou považuje za významnou, stejně jako všechny důkazní návrhy již v řízení před obecnými soudy. Úkolem Ústavního soudu je poté přezkoumat, zda v řízení před obecnými soudy nebyla porušena základní práva stěžovatele. Jinými slovy vyjádřeno, nedávalo by žádný rozumný smysl, aby např. některý argument, který mohl (a měl) stěžovatel uplatnit již v předchozím řízení, předložil teprve Ústavnímu soudu. Takto by totiž nastala zcela absurdní situace, kdy by Ústavní soud přezkoumával napadené rozhodnutí obecného soudu (tedy jeho „ústavní správnost“), ačkoliv by ovšem tento obecný soud neměl žádný důvod, pro který by se měl zabývat určitou argumentací, která mu nebyla zřejmá, jelikož by ji stěžovatel nepoužil a „vyčkal“ by s ní teprve na řízení před Ústavním soudem.

29. Pro úplnost Ústavní soud uvádí, že neuplatnění těchto námitek nemůže být v řízení následně zhojeno ani postupem podle ustanovení § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu. Citované zákonné ustanovení se totiž týká případů, kdy stěžovatel nevyčerpal všechny procesní prostředky k ochraně svého práva v tom smyslu, že je vůbec nepodal. To však v daném případě stěžovatel jednoznačně učinil, když podal řádný i mimořádný opravný prostředek. Toto ustanovení se totiž netýká případů, kdy daný procesní prostředek sice podán byl, nicméně argumentace v něm obsažená neumožnila (v daném případě dovolacímu) soudu přezkoumat tvrzená protiústavní pochybení, která jsou vznášena teprve v řízení před Ústavním soudem. Jinak řečeno, citované ustanovení nemůže představovat nástroj k obcházení (byť třeba i neúmyslnému) povinnosti vyčerpání procesních prostředků k ochraně práva stěžovatele, nýbrž jedná se o situaci, kdy stěžovatel vsadí vše „na jednu kartu“ a namísto podání přípustného procesního prostředku k obecnému soudu podá proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí přímo ústavní stížnost s vědomím toho, že je na vlastním uvážení Ústavního soudu, zdali v ní shledá zákonem požadovaný přesah vlastních zájmů stěžovatele. Jen v tomto případě totiž může Ústavní soud přezkoumávat stížnostní námítky, které z důvodu opomenutí stěžovatele předtím nemohl přezkoumávat obecný soud.

30. Jedinou výjimkou z tohoto obecného pravidla je případ, kdy po stěžovateli nelze spravedlivě požadovat (resp. klást k jeho tíži), že neuplatnil určitou argumentaci, kterou však objektivně v době, kdy probíhalo řízení před obecnými soudy předcházející podání následné ústavní stížnosti, ještě ani znát nemohl. Příkladem je např. pozdější rozhodnutí některého z nejvyšších soudů (případně soudu mezinárodního), legislativní vývoj, formulace nové doktríny apod. V nyní projednávaném případě proto také Ústavní soud

plně akceptuje odkazy na vlastní judikaturu (viz níže), která byla vydána až poté, co bylo řízení před obecnými soudy skončeno a dokonce až po podání ústavní stížnosti (viz zejména nálezy I. ÚS 2769/15). Je však zřejmé, že otázka obsazení rozhodujícího senátu krajského soudu určitě nemůže představovat okolnost, kterou by stěžovatel neznal, resp. znát nemohl. Rozvrhy práce každého soudu jsou totiž veřejně přístupné a složení konkrétního senátu muselo být stěžovateli (resp. jeho obhájci, tedy profesionálnímu právníkovi, u něhož není důvod zpochybňovat jeho odbornou kompetenci) známo nejpozději při prvním veřejném zasedání.

VI.

31. Ústavní soud v minulosti již mnohokrát zdůraznil, že není oprávněn zasahovat do rozhodovací činnosti obecných soudů, neboť není vrcholem jejich soustavy (srov. čl. 81, čl. 90 Ústavy). Pokud soudy postupují v souladu s obsahem hlavy páté Listiny, nemůže na sebe atrahovat právo přezkumného dohledu nad jejich činností (čl. 83 Ústavy). Na druhé straně je však oprávněn a povinen posoudit, zda bylo řízení jako celek spravedlivé a zda v něm nebyla porušena ústavně zaručená základní práva nebo svobody stěžovatele.

32. Stěžovatel především argumentuje porušením práva na zákonného soudce ve smyslu čl. 38 odst. 1 Listiny, k němuž mělo dojít v řízení před Krajským soudem v Brně tím, že jeho trestní věc rozhodoval senát složený vedle předsedkyně senátu JUDr. Jaroslavy Bartošové ze dvou přísedících, PhDr. Soni Haluzové a Mgr. Otty Císaře, aniž by rozvrh práce stanovil jakákoliv pravidla, z nichž by bylo možné v den nápadu této věci Krajskému soudu v Brně (26. listopadu 2012) dovodit, že členy tohoto trestního senátu se mají stát právě uvedení přísedící a nikoliv přísedící jiní působící na tomto soudu. V této souvislosti brojí především proti usnesení Nejvyššího soudu, jímž byla jako zjevně neopodstatněná odmítnuta jeho dovolací námitka o nesprávném obsazení senátu rozhodujícího na prvním stupni o jeho vině a trestu přísedícími, podřazená pod dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. a) tr. ř., neboť je pro něho naprosto nepřijatelný závěr uvedený v odůvodnění napadeného usnesení Nejvyššího soudu, že „lze se domnívat, že Krajský soud v Brně měl v dané době vnitřní systém přidělování přísedících, ač ten nebyl v rozvrhu práce vyjádřen, podle kterého byli konkrétní přísedící určeni“.

33. K takto relevantně uplatněné námitce je nutno na úvod připomenout, že jedním ze stěžejních ústavních principů vymezujících postavení soudní moci a významnou systémovou pojistkou zaručující nezávislost soudů je právo na zákonného soudce. Podle čl. 38 odst. 1 Listiny totiž platí, že nikdo nesmí být odňat svému zákonnému soudci, přičemž příslušnost soudu i soudce stanoví zákon. Tímto zákonem je zákon o soudech a soudcích, který upravuje základní pravidla pro přidělování věcí, které mají být u soudu projednány a rozhodnuty, v § 41 – § 45. Konkrétní pravidla pak stanoví rozvrh práce každého soudu, který vydává předseda soudu po projednání se soudcovskou radou na

období kalendářního roku a je veřejně přístupný (§ 41 zákona o soudech a soudcích). V rozvrhu práce soudu se zejména jmenovitě určují soudci tvořící senát, samosoudci, přísedící, asistenti soudců, vyšší soudní úředníci, soudní tajemníci a soudní vykonavatelé, kteří budou působit v jednotlivých soudních odděleních [§ 42 odst. 1 písm. a) zákona o soudu a soudcích].

34. Ústavní soud v minulosti interpretoval obsah práva na zákonného soudce tak, že toto právo na jedné straně dotváří a upevňuje soudcovskou nezávislost a na straně druhé představuje pro každého účastníka řízení stejně cennou záruku, že k rozhodnutí jeho věci jsou povolány soudy a soudci podle předem daných zásad (procesních pravidel), aby byla zachována zásada pevného přidělování soudní agendy a aby byl vyloučen – pro různé důvody a rozličné účely – výběr soudů a soudců „ad hoc“. Toto právo není vyčerpáno toliko zákonným určením věcné, funkční a místní příslušnosti soudu, ani pouhým zákonným vymezením hledisek rozdělení soudní agendy mezi senáty a samosoudce, jakož i stanovením počtu soudců v senátech, jak požaduje čl. 94 Ústavy. Součástí základního práva na zákonného soudce je i zásada přidělování soudní agendy a určení složení senátu na základě pravidel obsažených v rozvrhu práce soudů. Mezi požadavky, které vyplývají pro rozvrh práce, náleží předvídatelnost a transparentnost obsazení soudu pro účastníky řízení (viz nálezy sp. zn. III. ÚS 232/95 ze dne 22. 2. 1996, N 15/5 SbNU 101, sp. zn. III. ÚS 293/98 ze dne 21. 1. 1999, N 11/13 SbNU 71, sp. zn. I. ÚS 93/99, N 183/38 SbNU 463). Dosavadní judikaturu vztahující se k dané problematice Ústavní soud shrnul v nálezu sp. zn. I. ÚS 2769/15 ze dne 15. 6. 2016, v němž konstatoval, že při přidělování soudní agendy musí být splněny dvě zásadní podmínky – pravidla přidělování soudní agendy musí být stanovena přímo v rozvrhu práce a tato pravidla musí být transparentní, obecná a musí obsahovat záruky proti případnému zneužití.

35. Uvedená nálezová judikatura však neřeší otázku přísedících.

36. V projednávaném případě skutečně není sporu o tom, že příslušný rozvrh práce Krajského soudu v Brně nestanovil jednoznačný postup, z něhož by bylo možné v den nápadu trestní věci stěžovatele Krajskému soudu v Brně (26. listopadu 2012) a ani v době, kdy byli konkrétní přísedící vybíráni a voláni k hlavnímu líčení, dovodit, že členy trestního senátu 40 T, kterému byla věc přidělena k vyřízení, se mají stát právě přísedící PhDr. Soňa Haluzová a Mgr. Otto Císař a nikoliv přísedící jiní působící na tomto soudě a jmenovitě uvedení v příloze k rozvrhu práce. Spornou se však stala právě otázka, do jaké míry se uvedená obecná pravidla vytyčená pro přidělování soudní agendy na soudech zákonem o soudech a soudcích a nálezy Ústavního soudu aplikují při určování konkrétních přísedících do jednotlivých senátů ze seznamu přísedících. Zatímco totiž Nejvyšší soud, jehož rozhodnutí je napadeno projednávanou ústavní stížností, považoval neuvedení konkrétních přísedících k jednotlivým senátům v rozvrhu práce krajského soudu toliko za formální vadu, která nemá prokazatelně materiální důsledky zakládající důvodné pochybnosti o spravedlivém posouzení věci, stěžovatel vyslovil přesvědčení, že pravidla pro přidělování přísedících do jednotlivých

senátů (oddělení) musí být stanovena přímo v rozvrhu práce, musí být transparentní a musí obsahovat záruky proti případnému zneužití.

37. Právní úprava postavení přisedících coby laiků podílejících se na rozhodovací činnosti soudů svou účastí v soudních senátech je obsažena především v § 60 a 101 zákona o soudech a soudcích, jejich konkrétní zapojení do soudní činnosti pak v občanském soudním řádu a trestním řádu. Funkce přisedícího je veřejnou funkcí a není slučitelná s funkcí poslance nebo senátora. Za výkon své funkce dostávají přisedící náhradu mzdy a hotových výdajů. Na rozdíl od soudců jsou přisedící do svých funkcí voleni, a to na období 4 let. Zvolen může být každý státní občan České republiky, který je svéprávný a bezúhonný, jestliže jeho zkušenosti a morální vlastnosti dávají záruku, že svou funkci bude řádně zastávat, dosáhl věku nejméně 30 let a souhlasí s přidělením do funkce přisedícího konkrétního soudu. Není tedy potřeba magisterské vzdělání v oblasti práva a složení justiční zkoušky, což jsou další podmínky pro jmenování soudcem. Přisedící okresních soudů volí a odvolávají zastupitelstva obcí v obvodu okresního soudu a přisedící krajských soudů volí zastupitelstvo kraje v obvodu příslušného krajského soudu. Kandidáty navrhuje členové zastupitelstva, přičemž počet přisedících, kteří mají být zvoleni, stanoví podle potřeby daného soudu jeho předseda, který se také k navrženým kandidátům vyjadřuje. Po svém zvolení přisedící skládají do rukou předsedy soudu slib. Jejich konkrétní zapojení do rozhodovací činnosti soudu pak spočívá v zasedání v tříčlenných soudních senátech, přičemž vždy dva přisedící doplňuje jeden profesionální soudce, který je předsedou daného senátu, ale při poradě o rozsudku ho mohou přisedící přehlasovat, neboť platí rovnost hlasů.

38. Institut přisedícího (byť ve zcela odlišné podobě, nežli je tomu v současnosti) není výdobytkem teprve nedávné minulosti. Obdobný institut (porota) byl již znám ve druhé polovině 19. století a mluví o něm i ústava z roku 1920 [viz např. PRINC, M. Soudnictví v českých zemích v letech 1848 – 1938 (soudy, soudní osoby, dobové problémy). Praha: Woters Kluwer, a. s., 2015]. S nástupem komunistického režimu, v souvislosti se snahami o „zlidovění soudnictví“ porotu nahradili soudci z lidu, kteří byli, slovy zákona, státně spolehliví a oddaní myšlence lidově demokratického zřízení (§ 11 bod 4 zákona č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví). Tradice volených zástupců lidu a nikoliv odborníků přetrvala i po roce 1989, kdy byl zákonem č. 335/1991 Sb., o soudech a soudcích institut soudců z lidu opuštěn a byli zavedeni přisedící. Rolí soudce z lidu a později přisedícího bylo soudnictví obohaceno o laický pohled, který měl přispět k tomu, aby se justice více otevřela veřejnosti. Podíl laiků na rozhodování soudů měl přinést jistou demokratizaci a dát výsledným rozhodnutím větší váhu. Přispění vnějšího faktoru mělo pomoci uzavřený svět justice, jeho jazyk a rozhodnutí učinit srozumitelnějším a čitelnějším pro ostatní. V nyní projednávané věci, kdy Ústavní soud rozhoduje o konkrétní ústavní stížnosti brojící proti rozhodnutím obecných soudů, nicméně Ústavní soud nevidí žádný rozumný důvod, pro který by se měl jakkoliv vyjadřovat k vhodnosti a smysluplnosti stávajícího modelu přisedících, popřípadě k jejich stávající právní úpravě.

39. Porovnáním zákonných institutů soudce a přisedícího a požadavky na úpravu přiřazení přisedících k jednotlivým soudním senátům rozvrhem práce soudu se již Ústavní soud v minulosti zabýval. V nálezu sp. zn. II. ÚS 3213/10 ze dne 2. 6. 2011 (N 105/61 SbNU 581) k namítanému způsobu přidělování přisedících do konkrétního senátu uvedl, že právo na zákonného soudce slouží k ochraně především proti libovolnému či účelovému obsazení jednajícího soudu ad hoc, avšak nelze je zaměňovat za procesní prostředek, jímž by mělo být ex post zvráceno již vydané rozhodnutí, a dospěl k závěru, že pokud byli přisedící ke konkrétní kauze vybíráni z více osob vyjmenovaných v rozvrhu práce, nelze z tohoto pohledu postupu soudu nic vytknout. V rámci obecných východisek sice vyslovil, že základní pravidla pro soudce se vztahují i na přisedící, a lze je vyvodit ze zákonné úpravy založené na tom, že přisedící musí splňovat v zásadě stejné podmínky jako profesní soudce (vyjma odbornosti), při rozhodování má také stejné postavení - jeho hlas má stejnou váhu, současně však uvedl, že požadavky na zákonného soudce (přisedícího) není možné absolutizovat. Pokud shledal jeho porušení, učinil tak však v souvislosti s řešením námítky, že soud v konkrétní kauze opakovaně rozhodoval v jiném složení senátu, kdy během řízení v civilní věci měnil přisedící, což je postup, porušující právo na zákonného soudce. V tomto směru proto nelze bez dalšího poukazovat na závěry uvedeného nálezu, učiněné ve skutkově odlišné věci, jak mylně činí v nyní projednávané věci stěžovatel, jelikož podstata případu řešeného pod sp. zn. II. ÚS 3213/10 spočívala zjevně právě v personálních změnách rozhodujícího senátu v průběhu řízení a nikoliv v otázce výběru přisedících.

40. Na uvedené závěry vyslovené v nálezu sp. zn. II. ÚS 3213/10 navázal Ústavní soud v usnesení sp. zn. II. ÚS 1168/13 ze dne 23. 5. 2013, v němž řešil skutkově i právně obdobnou problematiku jako nyní, tedy absenci předem daných pravidel v rozvrhu práce soudu stran přisedících, kteří měli spolurozhodovat v trestní kauze. Poukázal na to, že je třeba rozlišovat rozsah konkrétnosti určení mezi soudci a přisedícími, a to především s ohledem na rozdíly v povaze jejich funkcí. Zatímco soudce je jmenován natrvalo, přisedící je volen, a to na určité období, soudce je na rozdíl od přisedícího v pracovním vztahu, v senátu je to především soudce, komu procesní předpisy ukládají povinnost vést řízení, zatímco kompetence přisedícího jsou omezeny toliko na rozhodování. Z těchto důvodů shledal zákonné požadavky na rozvrh práce soudu, pokud jde o určení konkrétních přisedících, méně specifikovanými než na určení soudce. Stav, kdy přisedící byli jmenovitě určení v příloze k rozvrhu práce a nikoliv v samotném rozvrhu práce, ani to, že v něm nebyli rozděleni do jednotlivých senátů, proto za porušení ústavního pořádku neoznačil.

41. Způsobem přidělování přisedících do soudních senátů se Ústavní soud zabýval také v usnesení sp. zn. I. ÚS 2337/14 ze dne 11. 8. 2015, v němž v podstatě obdobně jako v usnesení sp. zn. II. ÚS 1168/13 poukázal na rozdíly v povaze funkcí soudce a přisedícího, pro něž zákonné požadavky na rozvrh práce soudu, pokud jde o určení konkrétního přisedícího, jsou méně specifikované než na určení soudce, což není v rozporu s ústavním pořádkem.

42. S východisky i závěry vyslovenými v citovaných usneseních i v nálezu Ústavního soudu je možno se ztotožnit i v nyní posuzované věci, která se nijak neodlišuje od případů již řešených. Na některé rozdíly v postavení přisedících již bylo poukázáno v odst. 37 v rámci shrnutí právní úpravy institutu přisedících (odlišné požadavky na kvalifikaci, způsob uvedení do funkce, délku funkčního období, kárnou odpovědnost i finanční odměnu). Zohlednit je třeba i praktickou stránku věci, kdy přisedící jsou povoláváni k rozhodování jednotlivých věcí podle svých časových, pracovních a zdravotních možností a délce mandátu, a to především tak, aby nedocházelo k průtahům v jednotlivých řízeních. Z tohoto hlediska není prakticky schůdné takové řešení, kdy by předseda senátu měl rozvrhem práce či jeho přílohou přiděleny např. toliko 2 přisedící (pouze tehdy by totiž byla úprava rozvrhu práce ve vztahu k přisedícím zřejmě plně transparentní a pro účastníky předem seznatelná), neboť by s největší pravděpodobností nutně docházelo k opakovaným situacím, kdy by hlavní líčení musela být nařizována s dlouhým časovým předstihem anebo by musela být opakovaně odročována, pokud přisedící omluví svou neúčast, popřípadě soudu sdělí, že se po dobu i více měsíců nebude moci dostavit např. z důvodu pracovního či soukromého zaneprázdnění. V tomto případě by však jiný přisedící už nemohl být povolán. Proto jsou zákonné požadavky na rozvrh práce soudu stran určení konkrétních přisedících méně specifikované než na určení soudce, což – jak Ústavní soud opakovaně konstatoval v minulosti - není v rozporu s ústavním pořádkem. Lze proto učinit dílčí závěr, že není bez dalšího (ledaže by byl prokázán opak) aktem libovůle či účelovým obsazením jednajícího senátu ad hoc s tím důsledkem, že by ve věci rozhodoval nezákonný soudce (přisedící), pokud jsou přisedící pro konkrétní oddělení vybírání ze jmenného seznamu přisedících, obsaženého v příslušném rozvrhu práce či v jeho příloze, který je veřejnosti přístupný.

43. Ústavní soud však přisvědčuje stěžovateli v tom, že jmenný seznam přisedících s ohledem na jejich počet a nezařazení do jednotlivých oddělení přímo v rozvrhu práce v něm mohl vyvolat pochybnosti o řádném postupu při výběru přisedících, kteří se zúčastnili projednání jeho kauzy. Protože Nejvyšší soud se této otázce v napadeném rozhodnutí v podstatě zcela vyhnul, když pouze poukázal na to, že krajský soud měl zřejmě nějaký vnitřní systém, podle něhož při obsazování jednotlivých senátů přisedícími postupoval, Ústavní soud v souladu s návrhem stěžovatele nařídil ve věci ústní jednání, aby zjistil, zda takový systém, zaručující stěžovateli v konkrétním řízení právo na zákonného soudce (přisedícího), na krajském soudě skutečně existoval, anebo – pokud tomu tak nebylo - zda toto stěžovatelovo právo bylo porušeno.

44. Jak Ústavní soud vyložil výše, nehodlá se situovat do role někoho, kdo by byl oprávněn několik let zpětně prověřovat celkovou praxi Krajského soudu v Brně, která se přímo netýká projednávané kauzy. Proto provedl jen ty důkazy, navržené stěžovatelem před jednáním, které se této kauzy týkají, nikoliv důkazy vztahující se k jiným časovým obdobím či jiným případům. Ze stejného důvodu nepřihlédl k některým důkazům předloženým zástupcem stěžovatele při jednání, a to ke složce listin, která by měla dle

tvrzení zástupce stěžovatele obsahovat další důkazy, prokazující, že pořadí přidělování trestních věcí do jednotlivých senátů bylo narušeno již v roce 2011. Pokud byl Ústavnímu soudu při jednání dále předložen přípis Krajského soudu v Brně ze dne 11. 7. 2016 zn. 888/2016, odpověď Krajského soudu v Brně ze dne 16. 6. 2016 zn. Si 772/2016 a stejnopis notářského zápisu, který osvědčuje, že dokument, předložený Krajským soudem v Brně (rozvrh práce účinný ke dni 1. 1. 2012), byl vytvořen dne 24. 6. 2016, Ústavní soud k těmto listinám nepřihlížel, neboť nejsou z hlediska posuzované věci relevantní.

45. Za relevantní důkaz pro ověření způsobu, jak krajský soud pracoval s přísedícími a jak je ke konkrétní kauze vybíral, Ústavní soud považuje především výslech předsedkyně senátu JUDr. Jaroslavy Bartošové, které byla věc stěžovatele přidělena k projednání a rozhodnutí. Z její výpovědi (která ostatně odpovídá i dalším provedeným důkazům, zejména výkazům o zasedání přísedících v senátu 40 T) vyplývá, že při převzetí senátu 40 T dostala k dispozici přibližně 15 přísedících z uveřejněného seznamu přísedících, že tento interní seznam „zdedila“ po svém předchůdci a začátkem každého roku jej aktualizovala. Z její výpovědi se dále podává, jaká kritéria volí při výběru přísedících k napadlým kauzám tak, aby byli přísedící rovnoměrně vytíženi a nezasedali více než 20 dnů v roce, a proč nemůže z objektivních důvodů v některých případech dodržet rotační způsob výběru. Z její výpovědi též vyplývá, jak postupovala v kauze stěžovatele, kdy přizvala Mgr. Otto Císaře a PhDr. Soňu Haluzovou, kteří figurují jako první a třetí v jejím interním seznamu. Vyjádřila se také ke způsobu, jak jsou přísedící informováni o termínech projednání napadlých kauz, a jakým způsobem jsou k nim zváni, pokud jim termín vyhovuje. Z uvedené výpovědi lze učinit závěr, že přísedící ke kauze stěžovatele nebyli vybráni nahodile, ale podle předem daných pravidel z interního seznamu přísedících, působících v senátu, jemuž JUDr. Bartošová předsedá. Zástupce stěžovatele sice JUDr. Bartošové položil řadu otázek, většina z nich se však netýkala projednávané kauzy. Ústavní soud proto konstatuje, že její výpověď v podstatných rysech se mu však zpochybnit nepodařilo.

46. V rozporu s výpovědí JUDr. Jaroslavy Bartošové nejsou ani ostatní před jednáním vyžádané důkazy – příslušné rozvrhy práce Krajského soudu v Brně na roky 2012 a 2013 včetně příloh a doplňků, které obsahují seznam přísedících, mezi nimiž figuruje Mgr. Otto Císař a PhDr. Soňa Haluzová, výpisy nápadu trestní agendy senátu 40 T Krajského soudu v Brně v roce 2012 a 2013, z nichž se podává, že do senátu 40 T napadlo v roce 2012 celkem 15 věcí, z toho dne 26. 11. 2012 trestní věc stěžovatele, u které jsou jako přísedící uvedeni Mgr. Otto Císař a PhDr. Soňa Haluzová, a v roce 2013 celkem 11 věcí, a výkazy o zasedání přísedících pro rok 2012 a 2013, z nichž bylo zjištěno, že Mgr. Otto Císař se zúčastnil v roce 2012 rozhodování čtyř trestních věcí a stejně tak PhDr. Soňa Haluzová a v roce 2013 Mgr. Otto Císař pěti věcí a PhDr. Soňa Haluzová tří trestních věcí. Stěžovatel sice poukazuje na časté obsazování těchto přísedících, z výkazů však vyplývá, že stejně nebo ještě častěji byli obsazováni i jiní přísedící (např. Bc. Josef Marek, Jana Novotná, Bc. Romana Rysková, Ing. František Ujčík, Alois Urban, Ing. Miloslav Janíček). Z výkazů o zasedání přísedících senátu

40 T v roce 2012 a 2013 se rovněž podává, že v obou těchto letech působilo u daného senátu 14 přísedících, kteří byli povoláváni v zásadě rovnoměrně, a to nejvýše 5x a nejméně jednou.

47. Provedenými důkazy má Ústavní soud za prokázáno, že krajský soud měl v době nápadu věci stěžovatele i v době, kdy byli k jejímu projednání voláni přísedící, pevný vnitřní systém přidělování přísedících k jednotlivým kauzám, podle něhož bylo v jednotlivých odděleních postupováno, nikoliv systém nahodilý a účelový. V letech 2012 a 2013 totiž v senátu 40 T působili přísedící nikoliv z celého seznamu všech přísedících z přílohy k rozvrhu práce, nýbrž pouze z celkem 14 přísedících, přičemž se v obou letech téměř bezvýhradně jednalo o stejné osoby. Ani v rámci tohoto „subseznamu“ přísedících se pak nepotvrdilo žádné podezření, že by např. byli využíváni jen někteří z těchto přísedících. Naopak, z provedeného dokazování plyne jednoznačná snaha o rovnoměrné zapojení všech daných přísedících do rozhodovací činnosti daného senátu. Byla tak potvrzena úvaha Nejvyššího soudu, že zjištěná vada příslušného rozvrhu práce je toliko formální, která nicméně nemá žádné prokazatelné materiální důsledky zakládající důvodné pochybnosti o spravedlivém posouzení věci stěžovatele, neboť bylo postaveno najisto, kdo, jakým způsobem a podle jakých kritérií na krajském soudu rozhodl o přidělení konkrétních přísedících do senátu, rozhodujícího trestní kauzu stěžovatele, přičemž nebyly zjištěny žádné poznatky o tom, že by snad přísedící měli být vybráni účelově. Stěžovatel, resp. jeho právní zástupce u jednání ani netvrdil, že by v jeho případě byli přísedící vybráni svévolně, či že by v průběhu řízení před soudem prvního stupně došlo k jejich změně. Nešlo tedy o akt libovůle či účelového obsazení senátu 40 T přísedícími ad hoc, a nelze proto dospět k závěru, že by ve věci rozhodl senát obsazený nezákonnými přísedícími. Tvrzení stěžovatele, že absence jmenovitého přidělení přísedících do jednotlivých senátů je formálním selháním rozvrhu práce takové povahy, které nevyžaduje konkrétní důkaz, nýbrž přímo implikuje v materiální rovině porušení práva na zákonného soudce, pokládá Ústavní soud ve světle výsledků ústního jednání za neudržitelné.

48. K námitce opomenutých důkazů, z nichž dle stěžovatele mohly vyplynout skutkové závěry pro něj příznivější, je nutno připomenout zásadu volného hodnocení důkazů, z níž mimo jiné vyplývá, že soudy v každé fázi řízení zvažují, které důkazy je třeba provést a nakolik je potřebné dosavadní stav dokazování doplnit. Nejsou přitom povinny vyhovět všem návrhům účastníků, jejich povinností je „toliko“ o důkazních návrzích rozhodnout, a pokud jim nevyhoví, musí vyložit, z jakých důvodů navržené důkazy neprovedly (viz např. nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 463/2000 ze dne 27. 8. 2001, N 122/23 SbNU 191). Dané povinnosti, pokud jde o výslech svědka Ing. Michala Nováka, soud prvního stupně dostal, neboť vyložil, z jakého důvodu tento důkaz neprovedl (viz str. 45 rozsudku soudu prvního stupně). Uvedenou námitkou se zabýval i odvolací soud (viz str. 14 rozsudku odvolacího soudu) a rovněž dovolací soud ústavně konformně vysvětlil, proč v případě neprovedení tohoto důkazu nešlo o tzv. opomenutý důkaz (viz str. 11 a 12 usnesení), a proč nebyly opomenuty další důkazy (jimiž se soud prvního stupně ve skutečnosti zabýval a hodnotil je). Takové vypořádání

s důkazními návrhy lze označit za konzistentní a logické a nejde tedy o opomenutý důkaz ve smyslu judikatury Ústavního soudu, na niž stěžovatel odkazuje.

49. Nejvyšší soud řešil i námitku, že nebyla vyvrácena obhajoba stěžovatele, že v případě skutků č. 2 až 4 se jednalo o jiný tiskařský stroj, než ten, který byl ve vlastnictví společnosti D. S. Leasing, přičemž shledal, že stěžejní nebyla otázka označení stroje štítkem či nálepkou, ale skutečnost, že každý stroj je identifikován individuálním výrobním číslem, a nemohou tudíž existovat dva stroje se stejným výrobním číslem. Jeho závěry nelze označit za svévolné, neboť odpovídají provedenému dokazování.

50. V souvislosti s námitkami stěžovatele směřujícími do způsobu provádění dokazování a zjišťování skutkového stavu Ústavní soud připomíná svou ustálenou judikaturu, která zdůrazňuje, že ochrana práv - v oblasti trestního soudnictví vymezená jeho účelem, tj. požadavkem náležitého zjištění trestných činů a podle zákona spravedlivého potrestání jejich pachatelů - je ústavně svěřena soudům v rámci obecného soudnictví, jimž je současně uloženo, aby při výkonu spravedlnosti postupovaly zákonem stanoveným způsobem. Ústavnímu soudu nepřísluší přezkoumávat rozhodnutí soudů o vině pachatele trestného činu z hlediska jejich zákonnosti či dokonce správnosti ani v tomto směru není oprávněn přehodnocovat důkazy soudy provedené. Je nicméně oprávněn posoudit, zda postup soudů nevybočil v konkrétním případě z ústavních mezí a zda nebyla takovým vybočením porušena stěžovatelova základní práva a svobody [srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 84/94 ze dne 20. 6. 1995 (N 34/3 SbNU 257), sp. zn. III. ÚS 166/95 ze dne 30. 11. 1995 (N 79/4 SbNU 255)]. V projednávaném případě však žádný takový exces zjištěn nebyl.

VII.

51. Závěrem Ústavní soud konstatuje, že právo stěžovatele na zákonného soudce zaručené v čl. 38 odst. 1 Listiny, kterého se stěžovatel především dovolává, v napadeném řízení porušeno nebylo, neboť bylo prokázáno, že Krajský soud v Brně měl v rozhodné době pevný vnitřní systém přidělování přísedících do jednotlivých soudních oddělení, a nikoliv systém účelový a nahodilý, a že ani přísedící ke kauze stěžovatele nebyli vybráni libovolně, ale podle předem daných pravidel z interního seznamu přísedících, působících v senátu, který projednával kauzu stěžovatele. Nešlo tedy o akt libovůle či účelového obsazení senátu 40 T přísedícími ad hoc, a nelze proto dospět k závěru, že by ve věci rozhodl senát obsazený nezákonnými přísedícími. Úvaha Nejvyššího soudu, že zjištěná vada rozvrhu práce je pouze formální, která nemá žádné materiální důsledky zakládající důvodné pochybnosti o spravedlivém posouzení věci stěžovatele, tak byla potvrzena. Z důvodů uvedených v odst. 48 – 50 dospívá dále

Ústavní soud k závěru, že napadenými rozhodnutími nedošlo ani k porušení stěžovatelem tvrzeného práva zaručeného čl. 36 odst. 1 Listiny.

52. Ze všech uvedených důvodů Ústavní soud postupoval podle § 82 odst. 1 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost jako nedůvodnou zamítl.

53. Vzhledem k výsledku řízení Ústavní soud neshledal důvod k tomu, aby podle § 79 odst. 2 zákona o Ústavním soudu odložil výkon trestu odnětí svobody, který stěžovatel v době podání ústavní stížnosti již fakticky vykonával (výkon trestu nastoupil již dne 16. 10. 2014).

Poučení: Proti nálezu Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 3. srpna 2016

Vojtěch Šimíček
předseda senátu